

מרכז המידע למודיעין ולטרור
על שם אלוף מאיר עמית
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

זרקור לאיראן

ספטמבר 2010 – שהריור 1389
לשבוע שבין 26/8/10 – 2/9/10
עורך: רז צימט

במוקד אירועי השבוע:

- ✓ ניצחון לאיראן וכישלון מדיניות המערב: תגובות העיתונות האיראנית להפעלת הכור הגרעיני בבושהה.
- ✓ סגן הנשיא התייחס ל"טבח הארמנים" ועורר תקרית דיפלומטית בין איראן לתורכיה.
- ✓ נמשך הזינוק בבורסה של טהראן.
- ✓ תחליף ל"גוגל" ול"יאהו"? איראן בדרך להשקת מנוע חיפוש לאומי.
- ✓ תמונות השבוע: הרס כפרים ברעידת אדמה במחוז סמנאן.

ניצחון לאיראן וכישלון מדיניות המערב: תגובות העיתונות האיראנית להפעלת הכור הגרעיני בבושהה

העיתונות האיראנית עסקה בשבוע שעבר בהרחבה בהפעלת הכור הגרעיני בבושהה תוך הצגתו כהישג אדיר עבור איראן וכתבוסה מוחצת למדיניות הסנקציות והאיומים של המערב.

במאמר מערכת, שהתפרסם ביומון השמרני כיהאן, נכתב, כי הפעלת הכור משקפת את כישלון המערכה המערבית נגד איראן, שהתנהלה בארבע דרכים: סנקציות כלכליות, איומים צבאיים, ערעור היציבות הפנימית באיראן ומלחמה פסיכולוגית. ארה"ב לא הצליחה לכפות על מדינות רבות בעולם להצטרף לסנקציות נגד איראן וגם במערב מודים, שמדיניות הסנקציות נכשלה. במקביל נכשלו גם האיומים הצבאיים וארה"ב וישראל מנסות להעביר את הכדור סביב מתקפה צבאית באיראן למגרשה של האחרת. גם הניסיון לערער את היציבות לאחר הבחירות לנשיאות

נחל כישלון חרוץ. על אויבי איראן ללמוד את הלקח מיכולתה הטכנולוגית הממחישה את נחישותו של העם האיראני. אם יפקחו ארה"ב וישראל את עיניהן, הן יבינו, שתוכניותיהן להתמודד עם איראן לא היו יעילות (כיהאן, 23 אוגוסט).

במאמר נוסף, שהתפרסם בכיהאן, נטען, כי בשעה שהאמריקאים מנסים להמעיט בחשיבות הפעלת הכור, הרי שהפעלתו מגבירה את מצוקתה האסטרטגית של ארה"ב וצפויה להשפיע באופן משמעותי לא רק על תוכנית הגרעין האיראנית, כי אם גם על המאזן הביטחוני האזורי. התנהלות רוסיה והעיכובים בהפעלת הכור הבהירו לאיראן, שלא ניתן לסמוך עליה ולפיכך היא חייבת להמשיך ולהעשיר אורניום בעצמה. היומון ציין, כי הפעלת הכור הפכה את האופציה למתקפה צבאית כנגד מתקני הגרעין של איראן, שהייתה ממילא בלתי-סבירה, לבלתי-אפשרית לחלוטין בשל השפעותיה הסביבתיות.

כל אחד ממתקני הגרעין צפוי לשמש כמערכת הגנה, שתמנע מתקפה על יתר המתקנים. בנוסף שינתה הפעלת הכור את האווירה, ששררה בעקבות החלטת מועצת הביטחון להטיל סנקציות נוספות על איראן. ארה"ב קיוותה להגביר את הלחץ על איראן ולשכנע את הרוסים לעכב את הפעלת הכור, אך היא נכשלה בכך ומשמעות הפעלת הכור היא העברת חומרים רגישים מאוד לאיראן בניגוד להחלטת מועצת הביטחון. איראן כבר אינה יכולה להיחשב מדינה מבודדת הנתונה תחת לחץ, כפי שהאמריקאים ביקשו להשיג, אלא המדינה היחידה באזור בעלת תחנת כוח גרעינית המהווה מודל עבור מדינות רבות באזור. היומון העריך, כי הפעלת הכור תפתח את הדלת בפני חברות מערביות העוסקות בטכנולוגיה גרעינית להיכנס למזרח התיכון לצורך הפעלת כורים דומים במדינות נוספות (כיהאן, 24 אוגוסט).

גם היומון רסאלת טען, כי הפעלת הכור מהווה הוכחה לכך, שאיראן לא תיכנע לעולם ללחץ ולסנקציות ולא תוותר על זכותה לטכנולוגיה גרעינית. המערב הוכיח, שלא ניתן לסמוך עליו, שיספק לאיראן את צרכי הדלק שלה להפעלת הכורים הגרעיניים לייצור חשמל. מדינות המערב משתמשות בכונותן לסייע בהקמת תשתית גרעין אזרחית במדינות "העולם השלישי" כאמצעי לחץ על מדינות אלה למימוש האינטרסים שלהן, ובהם: הקמת בסיסים צבאיים וכפיית המחשבה הפוליטית והתרבותית המערבית בעולם. הפעלת הכור ממחישה לטענת היומון את העוצמה הטמונה בשימור האחדות הלאומית באיראן תחת הסיסמה: "האנרגיה הגרעינית היא זכותנו המלאה" (רסאלת, 22 אוגוסט).

כמה מהעיתונים האיראנים עסקו גם בהערכת הנסיבות, שהובילו את רוסיה לממש בסופו של דבר את התחייבותה לאיראן ולהשלים את הפעלת הכור. היומון אבתכאר טען, כי הפעלת הכור משקפת הכרה רוסית בצורך לשתף פעולה עם איראן לצורך הבטחת יציבות האזור. רוסיה גם הבינה, שאי-עמידה במחויבותה לאיראן תסכן את מעמדה בקרב שותפות אחרות שלה בעולם. להערכת היומון, גם ההתפתחויות בקשרים בין רוסיה למערב בשבועות האחרונים, ובמרכזן החלטת בית הדין הבינלאומי בהאג, לפיה פרישת קוסובו מסרביה והכרזת עצמאותה אינן מנוגדות לחוק הבינלאומי, והחלטת הסנאט האמריקאי לדחות את ההחלטה בנוגע להסכם "סטארט" עם רוסיה לצמצום מערכות הנשק האסטרטגי, השפיעו על החלטת מוסקבה להשלים את הפעלת הכור. הרוסים רצו להעביר לאמריקאים מסר, לפיו התעלמות מהאינטרסים הלאומיים והביטחוניים של רוסיה תהיה בעלת השלכות חמורות גם על ארה"ב (אבתכאר, 22 אוגוסט).

סגן הנשיא התייחס לטבח הארמנים ועורר תקרית דיפלומטית בין איראן לתורכיה

התייחסות סגן הנשיא לטבח הארמנים במלחמת העולם הראשונה עוררה השבוע תקרית דיפלומטית בין איראן לתורכיה. בוועידה, שנערכה בשבוע שעבר בטהראן תחת הכותרת: "איראן – גשר לניצחון", אמר חמיד בקאאי (Hamid Baqa'i), אחד מסגניו של הנשיא אחמדינז'אד וראש הארגון למורשת תרבותית ולתיירות, כי בשנת 1915 ביצעה האימפריה העת'מאנית "טבח" בארמנים (פארס, 28 אוגוסט). הוועידה, בה נאם בקאאי, עסקה בהתפתחויות באיראן במלחמת העולם השנייה על רקע דרישתה לפיצויים על הנזקים, שנגרמו לה כתוצאה מפלישת "בעלות הברית" בשנת 1941.

דברי סגן הנשיא זכו תוך זמן קצר לסיקור נרחב באמצעי התקשורת בתורכיה ועוררו סערה רבת. בעקבות הדברים פנתה ממשלת תורכיה לממשלת איראן בדרישה לקבל הסברים בנוגע להתבטאות בקאאי. בשיחה טלפונית, שקיים שר החוץ מנושה'הר מתכי (Manouchehr Mottaki) עם עמיתו התורכי, אהמט דוואתולו (Ahmet Davutoglu), הדגיש מתכי, כי לא חל כל שינוי בעמדת טהראן בנוגע לאירועים שהתחוללו באימפריה העת'מאנית בשנת 1915. שגרירות איראן באנקרה הזדרזה אף לפרסם הודעה לפיה דברי סגן הנשיא צוטטו שלא כהלכה באמצעי התקשורת וכי כל כוונתו הייתה להתייחס לסוגיה, שעדיין משפיעה על יחסי תורכיה וארמניה, ולא להביע את עמדתו בנושא זה.

בקאאי, שמונה לאחרונה על-ידי הנשיא כשליחו המיוחד לענייני אסיה, נאלץ אף הוא להבהיר את דבריו. בראיון לסוכנות הידיעות "פארס" אמר סגן הנשיא, כי בדבריו בוועידה ביקש להתייחס לזיכרון ההיסטורי בין תורכיה לארמניה ולא לבטא כל עמדה אישית או פרשנות בנושא. לדבריו, כל כוונתו הייתה להביא את אירועי 1915 כדוגמה לכך, שסוגיות היסטוריות יכולות להשפיע על יחסים בין מדינות גם מאה שנים מאוחר יותר. הוא טען, כי דבריו סולפו על-ידי חלק מאמצעי התקשורת בניסיון לפגוע בו (פארס, 28 אוגוסט).

מבקרו הפוליטיים של אחמדינז'אד הזדרזו לנצל את התקרית הדיפלומטית על מנת לשוב ולנגח את הנשיא ומקורביו. היומון תהראן אמרו, המזוהה עם ראש עיריית טהראן ויריבו הפוליטי של הנשיא, מחמד באקר קאליבאף (Mohammad Baqer Qalibaf), מתח ביקורת על דברי בקאאי וטען, כי אילו הוא היה דיפלומט מנוסה, כפי שניתן היה לצפות ממי שמונה על-ידי הנשיא כשליחו לענייני אסיה, היה ניתן למנוע את התקרית הדיפלומטית עם תורכיה. הצהרת סגן הנשיא, נכתב ביומון, מסכנת את מאמציה של איראן לשפר את קשריה עם תורכיה, הנחשבת בחודשים האחרונים לאחת המדינות העיקריות התומכות בה בסוגיית הגרעין ומסרבת להיכנע ללחץ האמריקאי להצטרף לסנקציות נגדה. היומון קרא לבקאאי להקפיד יותר בהצהרותיו ובעמדותיו, במיוחד לאחר שמונה כשליחו המיוחד של הנשיא.

גם שגריר איראן לשעבר בסין ובפקיסטאן, ג'ואד מנצורי (Javad Mansouri), ששימש כיועץ שר החוץ בממשלתו של הנשיא הרפורמיסטי, מחמד ח'אתמי, התייחס לדברי בקאאי וניצל אותם על מנת למתוח ביקורת חריפה על החלטת הנשיא למנות כמה ממקורביו כשליחיו המיוחדים לענייני המזרח התיכון, אסיה, הים הכספי ואפגניסטאן. מנצורי טען, כי מינוי אישים חסרי-ניסיון כשליחי הנשיא בעולם אינו מוצדק ואינו הגיוני והוא פוגע במעמד משרד החוץ והמערכת הדיפלומטית של איראן בעולם. דברי בקאאי, אמר מנצורי, הם דוגמא להשלכתם השלילית של מינויים אלה על איראן ומעמדה (מהר, 29 אוגוסט).

יצוין, כי במסגרת מינויו האחרונים של הנשיא מונה ראש-לשכתו השנוי במחלוקת של הנשיא, רחים משאאי (Rahim Masha'i), לתפקיד שליחו המיוחד של אחמדינז'אד לענייני המזרח התיכון.

נמשך הזינוק בבורסה של טהראן

הבורסה של טהראן רשמה השבוע שיא חדש, כאשר המדד הראשי שלה סגר את יום המסחר השני של שבוע המסחר על רמה של 17,938 נקודות, עליה של למעלה משלושה אחוזים מראשית שבוע המסחר. לעלית המדד בימים האחרונים תרמה במיוחד העלייה במניות חברות התקשורת הנסחרות בבורסה. בסך הכל עלה מדד הבורסה של טהראן בחמשת החודשים האחרונים בלמעלה מ-41 אחוזים. בראשית אוגוסט חצה מדד הבורסה לראשונה את קו 16,000 הנקודות.

גם מחזור המסחר היומי שבר השבוע שיא חדש והסתכם בכ-80 מיליארד דולרים. העלייה המשמעותית בהיקף המסחר נובעת מעליה בשווי מניות החברות הנסחרות בבורסה ולא מהנפקת מניות חדשות (דניא-י אקתצאד, 30 אוגוסט). בבורסה של טהראן נסחרות כיום כ-330 חברות.

הזינוק בבורסה נמשך על אף נתונים בעייתיים בנוגע לכלכלת איראן ולמרות החרפת הסנקציות הבינלאומיות נגדה. מומחים כלכליים באיראן העריכו בחודשים האחרונים, כי העלייה המסחררת בבורסה של טהראן נובעת בעיקר מהעדר ערוצי השקעה מוצלחים יותר בשל המיתון הנמשך בשוק הנדל"ן והריבית הנמוכה על פיקדונות בבנקים. גם המשך מדיניות הפרטת חברות ממשלתיות גדולות והנפקת מניותיהן בבורסה תורם למגמת העלייה בבורסה.

חלק מהמומחים העריכו, כי מדד הבורסה צפוי להמשיך ולעלות גם בחודשים הקרובים וכי הוא אף עשוי לחצות את קו 20,000 הנקודות עד לסוף השנה האיראנית הנוכחית (20 מרץ 2011). בראיון ליומון המשהרי (Hamshahri) העריך לאחרונה מומחה לשוק ההון, כי אם תקבל הממשלה בהקדם החלטה סופית בנוגע למימוש הרפורמה במדיניות הסובסידיות הצפויה בסוף חודש ספטמבר, תהיה לכך השפעה חיובית נוספת על הבורסה בטהראן (המשהרי, 18 אוגוסט).

תחליף לגוגל וליאהו? איראן בדרך להשקת מנוע חיפוש לאומי

האדי מאלכ-פ'רסת (Hadi Malekparast), מנכ"ל למחקר ולפיתוח בחברה לטכנולוגיית מידע, מסר השבוע, כי בשנה הקרובה צפויה איראן להשיק את מנוע החיפוש יא חק (Ya Haq), מנוע חיפוש לאומי, שיספק את צרכי גולשי האינטרנט האיראנים. הוא ציין, כי בעוד שמנועי החיפוש הבינלאומיים, גוגל ויאהו, מספקים כיום את צרכיהם המקומיים והעולמיים של גולשי האינטרנט, נועד מנוע החיפוש הלאומי לספק בראש וראשונה שירותים ממשלתיים עבור גולשים בתוך איראן. בראיון לסוכנות הידיעות מהר" אמר מאלכ-פ'רסת, כי מוסדות ממשלתיים ובלתי-ממשלתיים באיראן רואים עדיפות עליונה בשימוש במנוע החיפוש הלאומי לצורך אספקת מידע מהירה לציבור, וכי המנוע יאפשר במקביל גם גישה למידע, שזמין כיום בכלל השרתים הנמצאים בשימוש במדינה.

הוא הוסיף, כי הגישה למנוע החיפוש הלאומי תתאפשר גם באמצעות רשת האינטראנט האיראנית הפנימית ולפיכך תהיה זולה בהרבה מגישה למנועי החיפוש הבינלאומיים. בנוסף יאפשר לדבריו המנוע החדש חיפוש מהיר יותר מאשר במנועי החיפוש האחרים וכן יספק לגולשים האיראנים רמת אבטחה טובה יותר במהלך חיפוש מידע. מאלכ-פ'רסת עדכן, כי בשלב הפיתוח של הפרויקט נעשה שימוש במגזר הפרטי ובאוניברסיטאות באיראן וכי מנוע החיפוש צפוי להיכנס לשימוש בראשית שנת 2012 (מהר, 28 אוגוסט).

בראשית שנת 2010 דיווחו כמה אתרי חדשות על כוונת השלטונות להשיק מנוע חיפוש וכן שירותי דואר אלקטרוני לאומיים כתחליף לשירותי גוגל ויאהו ואף לחסום כליל את הגישה למנועי החיפוש המערביים בעקבות שימוש בשירותים, כגון: Google Earth, Google Farsil, המאפשר תרגום דפי אינטרנט מאנגלית לפרסית, על-ידי תומכי האופוזיציה הרפורמיסטית. על רקע פרסומים אלה הטילו גורמים שונים באיראן ספק ביכולת למצוא תחליף "לאומי" ראוי למנועי החיפוש ולשירותי הדואר האלקטרוני הבינלאומיים הנמצאים כיום בשימוש במדינה. סוכנות הידיעות "מהר" טענה בחודש מרץ שעבר, כי אף על-פי שפיתוח מנוע חיפוש איראני אפשרי מבחינה טכנולוגית, הרי שהוא דורש הוצאות כבדות והעמדת טכנולוגיה מתקדמת לרשות המשתמשים, שספק רב אם ביכולתה של איראן לספק בשלב זה. עוד טענה הסוכנות, כי שירותי הרשתות החברתיות, המוצעים כיום על-ידי החברות המערביות המפעילות גם שירותי דואר אלקטרוני, מספקים לגולשים האיראנים אפשרויות, ששירות דואר לאומי לא יוכל לספק.

תמונות השבוע: הרס כפרים ברעידת אדמה במחוז סמנאן

ברעידת אדמה, שפקדה בערב שבת את צפון איראן, נהרגו שלושה בני-אדם ונפצעו כ-40. הרעידה בעוצמה 5.9 דרגות סולם ריכטר, שמרכזה היה כ-280 ק"מ מזרחית לטהראן, פגעה קשות במספר כפרים בתת-מחוז דאמע'אן (Damghan) שבמחוז סמנאן (Semnan) והורגשה גם בטהראן.

